

Επιμέλεια Γιώργος Χατζηβασίλης

ΤΑ ΜΑΘΑΤΕ ΤΑ ΝΕΑ;

ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟΥΣ ΔΕΛΦΟΥΣ..

Στα Μετέωρα το τέλος τής 5ήμερης περιοδείας

Συνεχίζοντας σήμερα την ιστορία του Μαντείου των Δελφών, οι ιστορικοί τής εποχής αναφέρουν ότι η Πυθία καθόταν πάνω σε έναν ψηλό, επίχρυσο τρίποδα, επάνω από το χάσμα του ναού. Αρχικά, οι γυναίκες που αναλάμβαναν το ρόλο της ιερέας Πυθίας ήταν νέες, όμορφες και παρθένες. Ωστόσο, μετά την απαγωγή και τη διαφθορά μια νεαρής Πυθίας από τον Εχεκράτη τον Θεσσαλό που την ερωτεύτηκε και την έκλεψε, ο θεσμός αυτός άλλαξε. Επέλεγαν πια για το ρόλο αυτό μια γυναίκα μεγαλύτερης πλοκίας, άνω των πενήντα ετών. Οι Πυθίες μεγαλύτερης πλοκίας εξακολουθούσαν να ζτύνονται σαν νεαρές κόρες και να στολίζονται με κοσμήματα. Κατά την παράδοση, πρώτη Πυθία υπήρξε η Φημονόν.

Οι επισκέπτες που ζητούσαν χροσμό από την Πυθία ονομάζονταν θεοπρόποι και κατά το τελετουργικό του Μαντείου έπρεπε να καθαριστούν αρχικά με νερό από την Κασταλία πηγή, πληρώνοντας έναν ορισμένο αντίτιμο, το λεγόμενο πελανόν, που δεν ήταν ίδιο για όλους, ενώ έπρεπε να προσφέρουν και θυσία στο ναό του Απόλλωνα, συνίθως ένα κατσίκι.

Το ζώο έπρεπε να μην είχε κάποιο ελάπτωμα, ενώ απαραίτητος οιωνός για να μπορέσει η Πυθία να δώσει χροσμό, ήταν να αρχίσει το ζώο να τρέμει. Για το λόγο αυτό κατάβρεχαν το θύμα με κρύο νερό. Ανάμεσα στους θεοπρόπους υπήρχε μια ιεράρχηση, σχετικά με το ποιος προηγούνταν στην χροσμοδοσία. Οι πρώτοι που δικαιούνταν να λάβουν χροσμό ήταν οι κάτοικοι των Δελφών. Ακολουθούσαν όσοι είχαν τιμηθεί από τους Δελφούς με το προνόμιο της προμαντείας και έπειτα οι υπόλοιποι. Μέσα στις δύο τελευταίες ομάδες, πιστρά κανονίζονταν με κλήρο.

Παρόμοιες τελετουργίες κάθαρσης ακολουθούσε και η Πυθία. Υστερά από κάποια τυπική διαδικασία, κατέβαινε στο λεγόμενο άδυτον, κάτω από το σπόκο του ναού του Απόλλωνα, όπου άκουγε την ερώτηση από τους ιερείς που βρίσκονταν σε έναν διπλανό μικρό χώρο που ονομαζόταν οίκος. Στη συνέχεια έπεφτε σε έκσταση ενώ οι ιερείς κατέγραφαν και ερμήνευαν τα λόγια που πρόφερε.

Αρχικά οι χροσμοί δίνονταν μόνο μια φορά το χρόνο, την 7η του μήνα Βύσιου, γενέθλια πημέρα του Απόλλωνα. Με την αύξηση της επισκεψιμότητας του Μαντείου, οι χροσμοί δίνονταν την 7η κάθε μήνα, εκτός από τους κειμερινούς, καθώς τότε, σύμφωνα με τον μύθο, ο Απόλλωνας έφευγε από τους Δελφούς και πήγαινε στους Υπερβορείους.

Οι χροσμοί αυτοί, που η φύση τους μας έγινε γνωστή τόσο από επιγραφές όσο και από τα έργα αρχαίων συγγραφέων όπως ο Ηρόδοτος, αποτελούσαν για τον Ελληνικό κόσμο της εποχής νόμο, κάνοντας το Μαντείο ένα είδος ρυθμιστή για πολύ σημαντικά θέματα όπως πόλεμοι ή αποικισμοί, δίνοντάς του έτοι τεράστια δύναμη. Οι νόμοι για παράδειγμα της Σπάρτης, εισήχθησαν από τον Λυκούργο με το κύρος του Μαντείου, ενώ οι αποικίες στην κάτω Ιταλία ή τον Εύξεινο Πόντο ιδρύονταν αφού οι πόλεις το συμβουλεύονταν. Την περίοδο του 7ου και 6ου π.Χ. αιώνα, με την αύξηση της ανάγκης για νέες αποικίες, το Μαντείο των Δελφών γνωρίζει και την μεγαλύτερη του ακμή. Αυτές τιμούσαν τον Απόλλωνα σαν Αρχηγότη, ενώ αρκετές έπαιρναν το όνομα Απολλωνία.

Οι χροσμοί τις παλαιότερες εποχές ήταν γνωστοί για

το διφορούμενο νόμπα τους. Αρκετές ήταν οι φορές που το Μαντείο δεν κρατούσε αμερόλιππη στάση, αλλά έπαιρνε απροκάλυπτα το μέρος μιας παράταξης, όπως για παράδειγμα στον Πελοποννησιακό πόλεμο που πήρε το μέρος των Λακεδαιμονίων. Επίσης, κατά τους Περσικούς Πολέμους είχε κατηγορηθεί για φιλοπερσική στάση. Όμως, οι υπηρεσίες του δίνονταν προς όλους, άσχετα με την πολιτική κατάστασην που επικρατούσε στις περιοχές τους.

Το Μαντείο είχε απήκοπη και εκτός ελληνικού κόσμου. Ο Ηρόδοτος αναφέρει ότι σημαντικοί πυγμόνες της Μικράς Ασίας, όπως ο Μίδας, ο Γύγης, ο Άλιστρης και ο Κροίσος παραδέχτηκαν την υπεροχή του έναντι άλλων μαντείων, το συμβουλεύτηκαν σε σημαντικές στιγμές της καριέρας τους και στη συνέχεια το αντάμειψαν με πλουσιότατα δώρα.

Η σημασία των Δελφών για τους Έλληνες είναι μεγάλη: Στη συλλογική μνήμη έχουν εγγραφεί οι Δελφοί και έχουν εκφραστεί στις Παραδόσεις. Ο Νικόλαος Πολίτης στο «Μελέται περί του βίου και της γλώσσης του ελληνικού λαού: Παραδόσεις - Μέρος Α», μας παραδίδει παραδείγματα από τους Δελφούς όπως: «Ο ιερέας του Απόλλωνα» (σελ. 176).

«Όταν εγεννήθη ο Χριστός, ένας ιερέας του Απόλλωνα έκανε θυσία παρακάτω από το μοναστήρι της Παναγιάς, 'ς το Λογάρι, εις της Λιβαδιάς το δρόμο. Έξαφνα παραιτάει τη θυσία και γυρίζει και λέει 'ς το λαό: "Αυτή τη στιγμή εγεννήθη υιός Θεού, που θα έχη μεγάλη δύναμη σαν του Απόλλωνα, 'ς τα ύστερα όμως ο Απόλλωνας θα τον νικήσῃ".

Αλλά δεν απόσωσε τον λόγο, και έπεισε αστραπή και τον έκαψε, και άνοιξε κι τον βράχο εκεί κοντά στα δύο.» [σελ. 99].

Όπως καταδείχτηκε, ένας από τους ύμνους στον Απόλλωνα που βρέθηκαν κατά τις ανασκαφές, αποτέλεσε έμπνευση για μουσικά έργα. Συγκεκριμένα, το 1893 κατά τη διάρκεια της ανασκαφής από τη Γαλλική Αρχαιολογική Σχολή ήρθαν στο φως τμήματα δύο ύμνων στον Απόλλωνα με μουσική σημειογραφία. Ο γάλλος φιλόλογος Henri Weil έκανε την έκδοση και ο Théodore Reinach την μουσική μεταγραφή. Ο διευθυντής της Σχολής, Θεόφιλος Ομόλ, αποφάσισε να δώσει μία παράσταση του πρώτου ύμνου, η παρτιτούρα του οποίου είχε εναρμονιστεί από τον Louis Nicole, καθηγητή στον ωδείο της Γενεύης. Αυτή η συναυλία πραγματοποιήθηκε στην βιβλιοθηκή της Γαλλικής Αρχαιολογικής Σχολής στις 17 Μαρτίου 1894.

Μετά, ο ύμνος τραγουδήθηκε στο Παρίσι, σε σύνθεση του γάλλου συνθέτη Γκαμπριέλ Φωρέ. Ο ύμνος έκανε το γύρο του κόσμου, από την Πετρούπολη στο Γιοχάνεσμπουργκ, και από την Νέα Υόρκη στην Σμύρνη, όπως αποδεικύνεται από τις εφημερίδες της εποχής. Η ίδια μουσική ωστόσο ενέπνευσε και σύγχρονους συνθέτες, όπως τον André Jolivet στην Suite delphique και τον Mikl s R zsa στην μουσική της πολύ γνωστής ταινίας Quo Vadis.

Μετά τους Δελφούς την πέμπτη μέρα της περιοδείας μας, επισκεφθήκαμε τα Μετέωρα πριν αρχίσουμε το ταξίδι μας προς την Αθήνα. Επειδή οι πιο πολλοί έχουμε επισκεφθεί τα Μετέωρα, σήμερα θα γράψω μόνο για την ιστορία τους που ίσως σάς είναι άγνωστη. Στην κεντρική Ελλάδα και συγκεκριμένα στη Θεσσαλία, ανάμεσα στα Χάσια ΒΑ

και την Πίνδο δυτικά, εκεί που τελειώνει η Θεσσαλική πεδιάδα, υψώνονται γιγάντιοι βράχοι που δημιουργούνται ένα θέαμα μοναδικό ίσως στον κόσμο.

Το φαινόμενο των βράχων δεν αναφέρεται ούτε στη μυθολογία ούτε από κάποιον Έλληνα ή ξένο ιστορικό. Εδώ και κίλια περίπου χρόνια άρχισαν να ασχολούνται οι ιστορικοί και οι γεωλόγοι με τη δημιουργία αυτών των βράχων, διατυπώνοντας διάφορες θεωρίες.

Η επικρατέστερη θεωρία είναι του Γερμανού γεωλόγου Φίλιππον, ο οποίος ήρθε στην Ελλάδα στα τέλη του 19ου αιώνα. Σύμφωνα με την θεωρία του, ένας μεγάλος ποταμός είχε τις εκβολές του στην περιοχή αυτή, που για εκατομμύρια χρόνια καλυπτόταν από ένα στενό και βαθύ θαλάσσιο τμήμα. Τα νερά του ποταμού εναποθέτουν στις εκβολές φερτές ύλες και πέτρες και γενικότερα διάφορα υλικά που μεταφέρονταν με τα νερά του από βορειότερα τμήματα της αρχέγονης κεντρικής Ευρώπης. Από τη συσσώρευση των υλικών αυτών σχηματίστηκαν οι βράχοι.

Πριν από 25-30 εκατομμύρια χρόνια μετά από γεωλογικές μεταβολές που συνέβησαν κατά τη διάρκεια των αιώνων, ανυψώθηκε το κεντρικό τμήμα της σημερινής Ελλάδος και βυθίστηκε η περιοχή της Θεσσαλίας, η οποία αποτέλεσε μία λίμνη. Αργότερα δημιουργήθηκε το άνοιγμα των Τεμπών, με αποτέλεσμα τα νερά να χυθούν στο σημερινό Αιγαίο και να αποκαλυφθεί η θεσσαλική πεδιάδα.

Με τη συνεχή διάβρωση από τους ανέμους και τις βροχές, καθώς και από άλλες γεωλογικές μεταβολές, οι βράχοι αυτοί στο πέρασμα εκατομμυρίων ετών πήραν την σημερινή τους μορφή.

Στους βράχους αυτούς βρήκαν καταφύγιο και αρκετοί τολμηροί ερημίτες και αναχωρητές οι οποίοι αναζητούσαν ψυχική πρεμία, γαλήνη και με την προσευχή επιδίωκαν την χριστιανική τελειότητα. Σύμφωνα με τους βιζαντινολόγους, οι πρώτοι ασκητές πρέπει να είχαν καταφύγει στους βράχους προ τού περιοχής της Θεσσαλίας, η οποία αποτέλεσε μία λίμνη. Αργότερα δημιουργήθηκε το άνοιγμα της Σκήτης του Αγίου Πνεύματος και ακολούθησε η ίδρυση της Σκήτης της Μεταμορφώσεως από τον Κρητικό μοναχό Ανδρόνικ